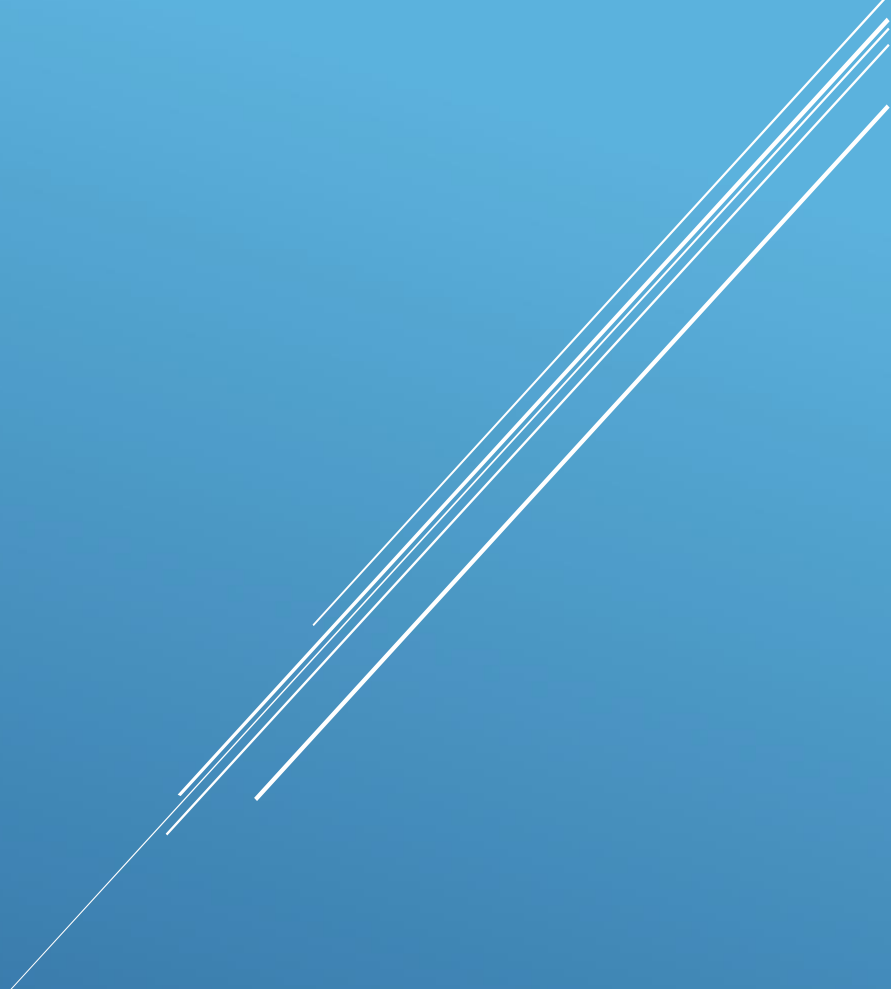

TALOUSARVION 2026 LAADINTAOHJE

Kunnanhallitus 25.8.2025 §

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto

- 1.1 Talousarvion laatimisen tarkoitus
- 1.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen velvoite
- 1.3 Talousarvion tehtävät ja rakenne
- 1.4 Talousarvion valmisteluajataulu

2 Organisaatio ja johtamisjärjestelmä

- 2.1 Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen

3 Talouden kehukset ja tavoitteet

- 3.1 Hailuodon talous
- 3.2 Verotulot ja valtionosuudet
- 3.3 Talousarviotaami 2026
- 3.4 Kuntastrategian painopisteiden 2025 päivitys/tiivistäminen
ja talousarvion valmistelu

4 Henkilöstö

5 Sisäiset erät

6 Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

- 6.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet
- 6.2 Kriisikuntakriteerit
- 6.3 Hankinnat
- 6.4 Investoinnit
- 6.5 Testamentti- ja lahjoitusvarat

1 Johdanto

1.1 Talousarvion laatimisen tarkoitus

Talousarvion laadintaohjeella tarkoitetaan kunnanhallituksen talousarvion laatimisen menettelyohjetta laadinta-aikataulusta sekä tehtäväkohtaisista käyttö-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien tavoitteista.

Hailuodon kunnan palvelualueet konserni- ja elinvoimapalvelut ja sivistys- ja hyvinvointipalvelut valmistelevat talousarvioehdotuksensa kunnanhallituksen antamaan kehykseen ja ohjeeseen perustuen.

1.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen velvoite

Valtuusto hyväksyy vuoden loppuun mennessä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvion ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet (KunL 410/2015 § 110). Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvion laadintaohje antaa kunnan käyttötalousmenoille ja investointitasolle määrärahakehysten vuosille 2026 ja 2027-2028. Määrärahakehys vuosille 2027-2028 vahvistuu vasta 1.1.2027 voimaan astuvien valtionosuusjärjestelmä ja saaristolais- uudistusten valmistumisen myötä.

Hailuodon kuntastrategia on keskeisin kunnan toimintaa ohjaava asiakirja ja johtamisen väline. Kuntastrategia toiminnallistetaan talousarvion ja toimintasuunnitelman käytännön toteuttamisella. Talousarvio ja taloussuunnitelma on myös seurannan keskeinen väline.

1.3 Talousarvion tehtävät ja rakenne

Talousarviorakenteessa noudatetaan Kuntaliiton Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja taloussuunnitelma -suositusta. Kunnan ja kuntayhtymän taloutta koskevat säädökset on koottu kuntalain (410/2015) §:iin 110-120. Talousarvio dokumentti valmistellaan vakiintuneeseen tiedostorakenteeseen.

Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Samaa rakennetta noudetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, tuloslaskennan, investointien, rahoituksen sekä riskienhallinnan näkökulmista.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat tulot ja menot. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin.

21.8.2025

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Toiminnallisten tavoitteiden tulee perustua Hailuodon kunnan kuntastrategiaan. Hailuodon kunnan talousarvion 2026 ja -suunnitelman 2027-2028 määrärahat ja tuloarviot ovat bruttomääräisiä.

21.8.2025

1.4 Talousarvion 2026 valmisteluaikataulu

Toimenpide	Aika
TA2026 raami	Kh 24.6.2025
Talousarvioseminaari I	19.8.2025
Talousarvioseminaari II	10/2025
Kuntastrategiaseminaari	9/2025
TA2026 raamin jatkokäsittelyt	Kh 12.8./25.8.2025
TA2026, TS2027-2028 laadintaohje	8/2025
Sisäiset erät Monetralle	26.9.2025
Palkat kirjattu TA-pohjaan	3.10.2025
Toimialojen käyttötalous TA-pohjaan. Lautakuntien investointiesitykset Khlle	17.10.2025 mennessä
Kj TA2026-ehdotus/viestintä	24.10.2025
TA2026, TS2027-2028 perustelutekstit	31.10.2025 mennessä
TA2026 lautakunnissa ja kunnanhallituksessa	10.11.-18.11.2025 /2.12.2025
Kunnanvaltuusto TA2026, TS2027-2028	16.12.2025

Vero% käsittely kunnanhallituksessa	4.11.2025
Vero% käsittely kunnanvaltuusto	11.11.2025

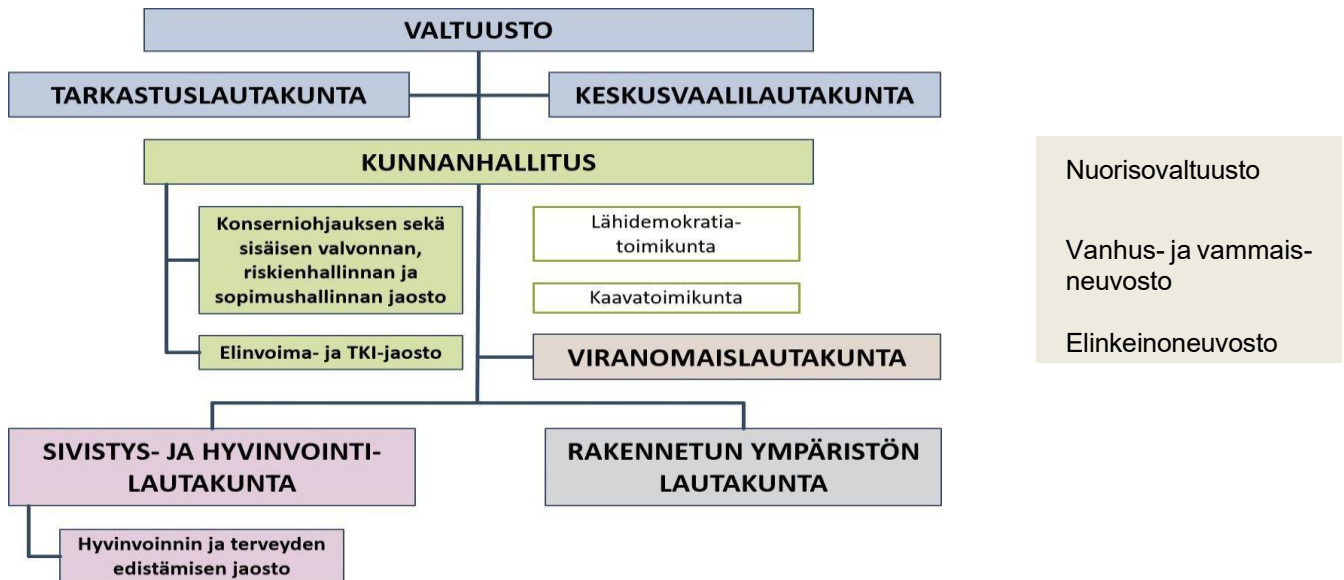

21.8.2025

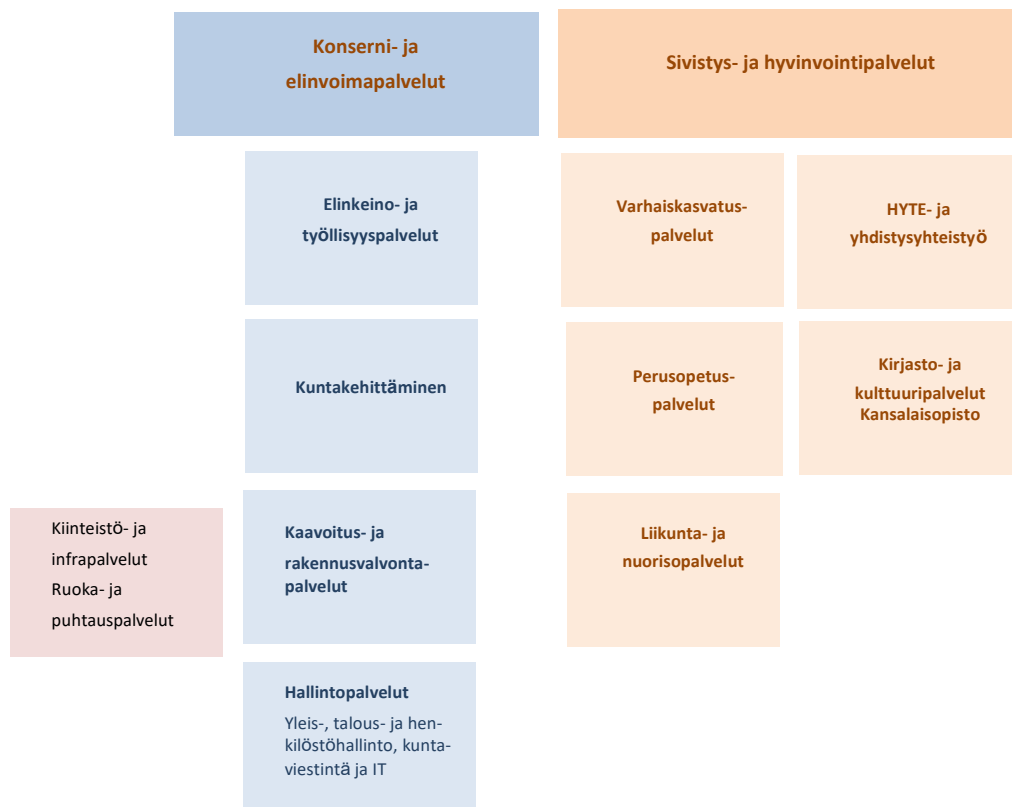

21.8.2025

2 Organisaatio ja johtamisjärjestelmä

Kuva 1. Toimielinorganisaatio 1.1.2024

Kuva 2. Palveluorganisaatio

2.1 Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen

Osallisuuden ja vaikuttamisen kokonaistavoite on edistää kaikkien asukkaiden osallisuutta elinympäristöä ja palveluja koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä edistää yhdessä tekemiseen ja kumppanuuteen perustuvaa toimintakulttuuria.

Talousarvio sisältää keskeiset talousarviovuoden 2026 aikana toteutettavat kuntalaisten kuulemiset ja suoran osallistumisen, kunnan osallistuvan budjetoinnin sekä vaikuttamistoimielimet.

Hailuodon kuntastrategian laajempi päivitys toteutetaan 2026, päivitystarpeesta päättää kunnanvaltuusto. Prosessi sisältää asukkaiden valmisteluvaiheen suoran osallistumisen.

Kuntalaisten tieto-osallisuus toteutuu osana kunnan vuosittaista talouden ja toiminnan suunnittelua, päätöksistä tiedottamista sekä ympäri vuoden, monikanavaisesti toteutettavaa kuntaviestintää.

Kunnan toimielimet, johto ja viranhaltijat huolehtivat, että kuntalaiset, kunnan asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoa valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun.

21.8.2025

3 Talouden kehyykset ja tavoitteet

3.1 Hailuodon talous

Alla esitettyä kunnan ennakollinen ulkoinen tuloslaskelma 2026 (21.8.2025) perustuen:

- vuoden 2025 talousarvion käyttötalousmenot, miinus kertaluonteiset menot 2025
- päättyvät Pohteen vuokratulot vähennetty, kunnan sote-kiinteistöjen vuokratulot -40% ennakointi
- Kuntaliiton verotuloennuste 13.8.2025
- Hailuodon kunnan vuoden 2025 henkilöstön palkkakustannukset ja muut henkilöstömenot, mkl. sopimusalojen yleiskorotukset sekä vuonna 2026 päättyvät määräaikaisten virka- ja työsuhteet.
- metsänmyyntitulot 2026 20 000 €.

Tulos valmistelun tilanteessa 21.8.2025 -199 958 €, poistoeron lisäämisen jälkeen tilikauden alijäämä -111 631 €.

TULOSLASKELMA ULKOINEN 21.8.2025	TA 2025	TA 2026
Myyntituotot	556 300	556 300
Maksutuotot	64 860	64 860
Tuet ja avustukset	83 850	83 850
Vuokratuotot	781 006	584 284
Muut toimintatuotot	200	200
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 486 216	1 289 494
TOIMINTAKULUT		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 965 181	-1 944 348
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-396 148	-391 747
Muut henkilösivukulut	-50 328	-49 771
Palvelujen ostot	-1 181 510	-1 169 510
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-873 206	-873 206
Avustukset	-120 500	-120 500
Vuokrat	-58 428	-58 428
Muut toimintakulut	-5 501	-5 501
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-4 650 802	-4 613 012
TOIMINTAKATE	-3 164 586	-3 323 518
Verotulot	2 375 000	2 256 250
Valtionosuudet	1 401 514	1 319 037

21.8.2025

Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	4 000	4 000
Muut rahoitustuotot	3 600	3 600
Korkokulut	-16 500	-16 500
Muut rahoituskulut	-5 000	-5 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHT.	-13 900	-13 900
VUOSIKATE	598 028	237 869
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunn.mukaiset poistot	-437 827	-437 827
TILIKAUDEN TULOS	160 201	-199 958
Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	88 327	88 327
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	248 528	-111 631

3.2 Verotulot ja valtionosuudet

Veroennustekehikon päivitys perustuu osin Valtiovarainministeriön Taloudellinen katsaus, kesä 2025 ennusteisiin. Elokuun veroennustekehikossa on lisäksi huomioitu verontilitykset heinäkuuhun asti sekä Verohallinnon ennakkotieto elokuun verontilityksestä. Ennusteessa on myös huomioitu Verohallinnon 28.7. julkaisema kuntakohtainen ennakkotieto valmistuvasta verotuksesta 2024.

Kunnallisveron ennuste vuosille 2025–2029 heikkenee toukokuun arvioista. Muutos johtuu pääosin työllisyyden odotettua heikommasta kehityksestä kuluvana vuonna. Veropohjaan ja erityisesti palkkatuloihin tehtiin siten tarkennuksia. Palkkatulot kasvavat arviolta noin kolme prosenttia tänä vuonna, kun toukokuussa vastaava arvio oli 3,5 prosenttia. Työllisyyden paranemisen sekä ansioiden nousun seurauksena palkkatulojen odotetaan kasvavan lähes viisi prosenttia ensi vuonna.

Ensi vuodesta alkaen tehtiin myös tarkennuksia vähennyspuolelle. Työ-markkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuuden poistamisesta, josta päätettiin kevään kehysriihessä, on nyt myös huomioitu veroennuste-kehikossa. Tämä nostaa kunnallisveron tuottoa arviolta noin 40 miljoonalla eurolla vuositasolla. Kaikki hallituksen veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan hallitusohjelman mukaan nettomääräisesti.

Nämä ja jo aiemmin päätettyjen muutosten nettovaikutukset ovat kunnallisveron osalta yhteensä noin -30 miljoonaa euroa vuodelle 2026. Muutokset kompensoidaan kuntien valtionosuusmaksatuksissa.

Työllisyysrahaston kevään arvion mukaan palkansaajien osuus työttömyysvakuutusmaksusta nousee heikentyneen työllisyytilanteen seurauksena. Korotus olisi arvion mukaan minimissään 0,25 ja maksimissaan 0,75 prosenttiyksikköä ensi vuonna. Kyseinen maksu on vähennyskelpoinen ja heikentäisi näin ollen kunnallisveron tuottoa. Vaikka päätöstä tältä osin ole vielä tehty olemme arvioineet 0,50 prosenttiyksikön korotusta työttömyys-vakuutusmaksuun ensi vuodesta alkaen. Korotuksen vaikutus kunnallisveron tuottoon on noin -50 miljoonaa euroa per vuosi. Työllisyysrahaston hallitus tekee varsinaisen esityksensä työllisyysvakuutusmaksun muutoksesta elokuun lopulla hallintoneuvostolle. Heiltä esitys menee sosiaali- ja terveysministeriön kautta lakiesityksenä eduskunnan päätettäväksi.

Yhteisöveron ennuste vuosille 2026–2029 pienenee hieman toukokuun arviosta. Yhteisöjen ennakkoerot ovat elokuuhun asti kehittyneet ennusteen mukaisesti ja näin ollen ei tehty muutoksia kuluvan vuoden yhteisöveron kertymiin.

Hallitus päätti puoliväliriihessä alentaa yhteisöverokantaa kahdella prosenttiyksiköllä (20 % → 18 %) vuodesta 2027 alkaen. Verokannan pienentäminen alentaa yhteisöveron tuottoa yhteensä noin -830 miljoonalla eurolla, josta kuntaryhmän osuus on noin -190 miljoonaa euroa. Kuntien yhteisöveron tuottoon vaikuttaa lisäksi myös rahapeliuudistus (-10 miljoonaa euroa) sekä korkovähennysrajoituksen infrastruktuuri-poikkeus (-5 miljoonaa euroa). Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto vastaavasti nostaa yhteisöveron tuottoa vajaalla 3 miljoonalla eurolla.

Hallitusohjelman mukaisesti yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille. Yhteisöveron muutokset kompensoidaan ryhmäosuuksia muuttamalla ja näin ollen niiden vaikutus on kuntien rahoitusaseman näkökulmasta neutraali.

21.8.2025

Yhteenveto

HAILUOTO S 1000

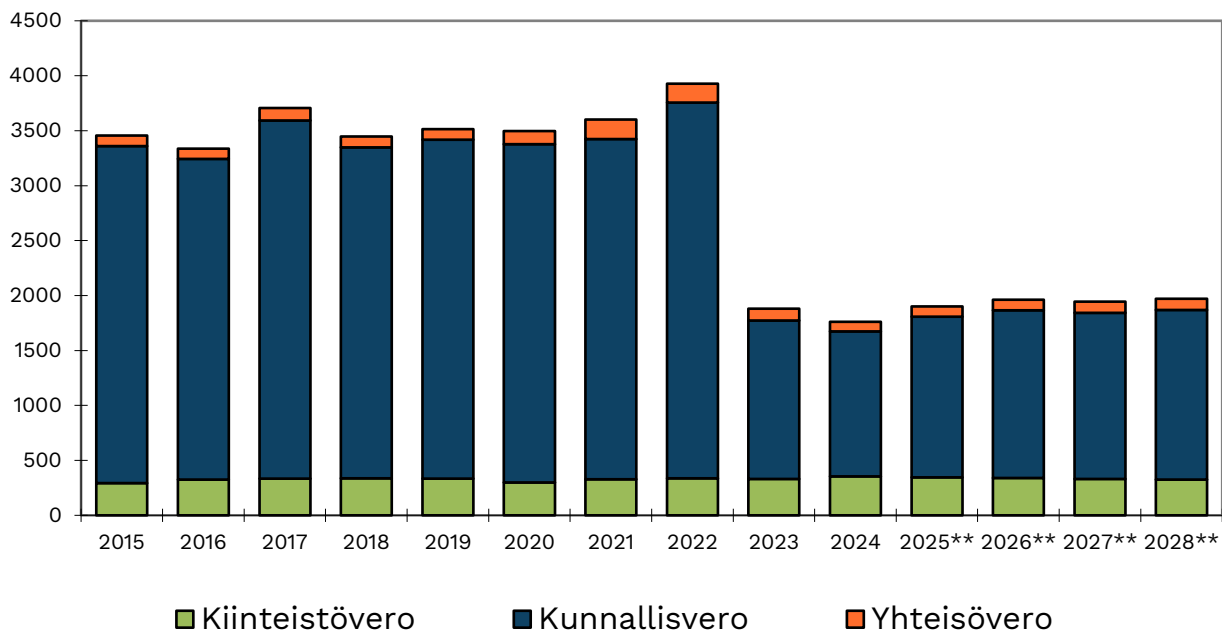
TILIVUOSI	2023	2024	2025**	2026**	2027**	2028**
Verolaji						
Kunnallisvero	1 604	1 499	1 697	1 817	1 843	1 912
Muutos %	-56,5	-6,6	13,2	7,1	1,4	3,7
Yhteisövero	119	101	106	115	122	128
Muutos %	-35,9	-14,8	4,7	8,8	5,9	4,9
Kiinteistövero	368	404	403	404	404	404
Muutos %	1,4	9,7	-0,2	0,2	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	2 091	2 003	2 206	2 336	2 369	2 443
Muutos %	-50,6	-4,2	10,1	5,9	1,4	3,1

Taulukoiden luvut on esitetty käyvin hinnoin, eli inflaation vaikutusta ei ole eliminoitu

Kuluttajahintaindeksi, 2000=100	138,4	140,0	140,6	142,2	144,2	146,2
Kuluttajahintaindeksin muutos	6,2	1,6	0,6	1,6	2,0	2,0
Peruspalvelujen hintaindeksi	144,8	148,0	151,1	154,9	158,6	161,3
Peruspalv. hintaindeksin muutos	4,5	3,2	3,1	3,8	3,7	2,7

Kunnan arvioitu reaali verotulo 2015-2028

1000 €

21.8.2025

3.3 Raami TA2024

Talousarvion ja taloussuunnitelman 2025-2027 valmistelussa tulee huomioida:

Kh 24.6.2025 § 109, Kh 12.8.2025 § 119

- Kunnan talouden sopeuttaminen julkisen talouden pitkäaikavälin strategiseen muutokseen, mkl. vos-uudistus 1.1.2027 ja saaristolaisän supistuminen. Vos-luonnos lausuntovaiheeseen syksyllä 2025, eduskunnan päätöskäsittely kevät 2026.
- Tavoitteeksi tulee lähtökohtaisesti asettaa vähintään 0-tulos, tavoitteellista kuntakehittämistä ja talouden sopeuttamista tulee jatkaa.
- Talousarvion valmistelu perustuu toteutuneiden sekä tiedossa ja voimassa olevien sopimusten perusteella laadittuun mahdollisimman tarkaan arvioon vuoden 2026 kustannuksista.
- Verotulot ja valtionosuudet huomioidaan Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton ennusteiden mukaisesti; lopullinen vos-ennakkotieto saadaan 10/2025
- TA2026-prosessin rinnalla toteutetaan kuntastrategian välttämättömät päivitykset vuodelle 2026. Laaja kuntastrategiaprosessi 2026 vuoden aikana.
- Kuntaorganisaation kokonaisuudistus ja kehittäminen; hyödynnetään FCG:n/Kuntaliiton USO8-hanke; räätälöidyt Hailuodon kuntakehittämisen seminaarit ja talouden painelaskelmat
- Henkilöstömenot 2026-2028; uuden virka- ja työehtosopimuksen korotusten vaikutus kunnan henkilöstömenoihin
- TE-uudistuksen määrärahojen budjetointi; mm. suhdanteesta johtuen määrärahatarve 2025 kaikilla suurempi kuin TE 1.1.2025 työllisyysalueen valmistelulaskelmat
- Kunnan vuokrakiinteistöjen yhtiöittäminen; operaattori KPMG, päätöksenteko 8-12/2025
- Pohteen sote-kiinteistöjen vuokrasopimukset / vuokratulot 2026- Ennakoidaan muutoksia pääoma- ja ylläpitovuokratuloihin
- Kunnan elinvoimatoimet / investoinnit; suunnittelu ja toteuttaminen edelleen suhteessa kiinteään yhteyden käyttöönnottoon 2026 (kesä/syksy)
- Toimialalautakuntien investointiesitykset 2026 alkusyksystä kunnanhallituksen päätöksentekoa varten

21.8.2025

3.4 Kuntastrategian painopisteet 2025 ja mahdolliset välttämättömät päivitykset vuodelle 2026

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt Hailuodon kuntastrategian 2020-2025 18.9.2019 § 32 ja 13.11.2019 § 46. Kuntastrategian strategiset valinnat, tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit on päivitetty valtuuston päätöksellä 21.12.2022 § 76. Painopisteiden päivitys 2025 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 12.11.2024 § 45.

Syyskaudella 2025 suoritetaan mahdolliset välttämättömät strategiatarkistukset vuodelle 2026. Vuoden 2026 ensimmäisellä neljänneksellä käynnistetään laaja strategian päivitysprosessi osana Hailuodon USO8-hankkeen toimenpiteitä.

Hailuodon kunnan visio on: "Elävä, kokeileva ja luonnollisesti uudistuva Hailuoto"

Kuntastrategian painopisteet vuodelle 2025 ovat olleet (Kv 12.11.2024 § 45):

1. Asukasmäärän ja elinkeinotoiminnan kasvua edistävä maapolitiikka
2. Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Strategian käytännön toteuttaminen on kytketty osaksi Hailuodon kunnan vuosittaista toiminnan ja talouden suunnittelua ja toteutusta. Kuntastrategian painopisteille on määritelty talousarviotavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sekä vastuutahot. Seuranta on jatkuvaa ja tapahtuu osana hallintosäännön mukaista toiminnan ja talouden raportointia.

Strategiset valinnat ohjaavat kunnan perustehtävien toteuttamista, yhdessä tekemistä sekä kumppanuuksien kehittämistä ja verkottumista. Strategian toteuttaminen tapahtuu palvelualuerajat ylitäten, moniammatillisesti ja monialaisesti.

Tavoitemittaristo sisältyy strategiakauden talousarvioihin. Mittaaminen ja seuranta on osa talousarvioprosessia.

Henkilöstöpoliittiset linjaukset osana kuntastrategiaa Kuntastrategiaan on sisällytetty kohtaan Kunnan toimintatapa

Kuntastrategian painopisteistä johdetut tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit talousarvioon 2026 aikaisemman käytännön mukaisesti eli palvelualueetasolla.

4 Henkilöstö

Kunnan henkilöstöpoliittiset linjaukset

Hailuodon kunta olemme me

- Kunnan järjestämisvastuulla olevat lakisääteiset palvelut tuotetaan kunnan toimintatapaa ja johtamista uudistamalla.
- Palvelut tuotetaan vaikuttavasti ja kustannustehokkuutta parantaen sekä omana tuotantona että ostopalveluina.
- Palvelujen ja toiminnan määrällinen ja laadullinen seuranta on jatkuvaa.
- Henkilöstön työterveyshuoltoa kehitetään laadullisesti, ja luonnolliseksi osaksi johtamista.

Kunnan henkilöstömäärärahat käytetään kunnan järjestämisvastuulla olevien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Hailuodon kunnan henkilöstöresurssia ei tulla lisäämään virkojen ja toimien osalta TA2025, TS2026-TS2027.

Virka- tai työsuhteen päättyessä eläköitymiseen tai muusta syystä, tehtävien hoitaminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Luonnollisen poistuman yhteydessä arvioidaan toiminnan tehostamismahdollisuudet tehtäväjärjestelyjä sekä sisäisiä siirtoja hyödyntämällä.

Talousarvioon sisällytetään suunnitelma vuosien 2026-2028 henkilöstöstä.

Ennakoiva palkankorotusvaraus talousarvion 2026 valmistelussa on 1.8.2026 alkaen + 2,27 %.

21.8.2025

Työnantajan ja työntekijän sosiaaliturvamaksut 1.1.2026

Palkkajärjestelmä tekee kirjauksen kustakin työnantajamaksusta niistä palkaneristä, jotka ovat kyseisen työnantajamaksun perusteista palkkaa.

Työnantajamaksujen kirjaukset siirtyvät palkkojen kirjanpitoaineistojen siirroissa kirjanpitoon.

Laskennassa käytetään seuraavia prosentteja:

TYÖNANTAJAMAKSUT

SOSIAALITURVAMAKSU	1,160 %
TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU	0,270 %
TALOUDELLINEN TUKI (ryhmähenkivakuutusmaksu)	0,100 %
TAPATURMAVAKUUTUSMAKSU	0,600 %
KUEL palkkaperusteinen maksu alle 53 ja yli 62 vuotiaat	17,23 %
KUEL palkkaperusteinen maksu 53-62 vuotiaat	15,73 %
VAEL palkkaperusteinen maksu alle 53 ja yli 62 vuotiaat	17,66 %
VAEL palkkaperusteinen maksu 53-62 vuotiaat	16,16 %

TYÖNANTAJAMAKSUT YHTEENSÄ:

KuEl:n piiriin kuuluvien osalta alle 53 ja yli 62 vuotiaat	19,36 %
KuEl:n piiriin kuuluvien osalta 53-62 vuotiaat	17,86 %
VaEL (opettajat) alle 53 ja yli 62 vuotiaat	19,79 %
VaEL (opettajat) 53-62 vuotiaat	18,29 %

Henkilöstön koulutussuunnitelma 2026 sisältyy talousarvioon.

Koulutussuunnitelma sisältää lakisääteiset koulutukset ja kunnan kokonaisuudistuksen toimeenpanon edellyttämät koulutukset.

Henkilöstön rekrytinnissa noudatetaan avointa menettelyä, ja kaikki rekrytoinnit suoritetaan Kuntarekry.fi -palvelun kautta.

21.8.2025

5 Sisäiset erät

Sisäiset menot ja tulot sisällytetään talousarvioon ja talousarvion toteutumisvertailuihin. Sisäisten suoritteiden laskutus perustuu ennalta sovittuun/määriteltyyn hintaan. Ostava palvelualue voi vaikuttaa laskutettavien suoritteiden määrään. Sisäiset kiinteistömenot ja -tulot käsitellään tulosvaikutteisesti sisäisen vuokran laskentamallin mukaisesti.

6 Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

6.1. Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet

Taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä Kuntaliiton suositus kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.

Kunnan ja kuntayhtymän taloutta koskevat säännökset on koottu kuntalain (410/2015) 110 - 120 pykälisiin. Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kirjanpito tulee järjestää siten, että sen avulla voidaan seurata talousarvion toteutumista tilinpäätöksessä laadittavassa talousarvion toteutumisvertailussa (KunL113 §). Toisaalta talousarviossa noudatetaan kirjanpidon suoriteperustetta määrärahan ja tuloarvion ottamisessa talousarvioon. Kirjanpitoikäytäntö ohjaa näin menon ja tulon merkitsemistä talousarviossa ja sen toteutumisvertailussa. Talousarviossa käytetään käsitteitä meno tai tulo kaikista taloustapahtumista.

Talousarviossa menoa käytetään yleiskäsitteenä tarkoittaen talousarviovuodelle jaksotettujen toimintamenojen lisäksi myös muuta rahankäyttöä muun muassa investointimenoa, lainanlyhennystä, antolainausta sekä peruspääoman lisäystä. Talousarviovuodelle jaksotettuja tuloja ovat esimerkiksi verotulot, valtionosuudet, maksu-, myynti- ja muut toimintatulot, korkotulot ja muut rahoitustulot sekä lainanotto.

Talousarvion on toteutettava kuntastrategiaa eli talousarviotavoitteet on johdettava kuntastrategiasta.

Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten parantamaan toimintojen tuloksellisuutta.

Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä ja konkreettisia, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

6.2 Kriisikuntakriteerit

Kunnan erityisen vaikeaan taloudelliseen asemaan perustuvan arviointimenettelyn (Kuntalaki 118 §) käynnistäminen on valtiovarainministeriön harkinnassa. Harkintaa voidaan käyttää esimerkiksi silloin, jos kunnan alijäämään vaikuttaa merkittävästi jokin kertaluonteinen ja merkittävä tekijä. Hallitus huomioi koronakriisin vaikutukset kriisikuntamenettelyyn ja kuntien alijäämän kattamisvelvollisuuteen.

KL 410/2015 § 110, § 118. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1 kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
- 2 kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;
- 3 asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
- 4 kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia. (KL 410/2015 § 118)

6.3 Hankinnat

Hankinnoissa noudatetaan kunnanhallituksen 11.8.2020 § 178 hyväksymää Hailuodon kunnan hankintaohjetta (2.7.2018 § 149, 11.8.2020 § 178). Hankintaohje sisältää hankintalain kynnysarvot ja siinä on kuvattu menettelytavat pienhankintojen suhteen sekä toimivalta hankinnoissa.

Puitesopimuksilla rationalisoidaan hankintakäyttäytymistä velvoittamalla tilaajat ensisijaisesti käyttämään voimassa olevia sopimuksia.

Hailuodon kunta tekee hankintayhteistyötä Monetra oy:n kanssa. Lisäksi kunnalla voi olla sitoumuksia KL-Kuntahankinnat Oy:n puitesopimukseen. Ennen hankintaan ryhtymistä on syytä selvittää, onko Hailuodon kunta mukana hankinnan kohdetta koskevassa puitesopimuksessa. Hailuodon kunnalla on käytössä leasingrahoitussopimus (laiterahoitus), jonka kautta tuotteita voidaan hankkia osarahoituksella. Käytettävät rahoitusajat ovat 24 – 84 kk.

21.8.2025

Hankittavat tuotteet tulee kilpailuttaa hankintaohjeen mukaan. Tilauksen yhteydessä laskutus ohjataan rahoitusyhtiölle. Hankinta ilman kilpailuttamista eli suoramarkkinointi on mahdollista pienhankinnoissa, jos hankinnan arvo on vähäinen tai kilpailuttamien on muutoin epätarkoituksenmukaista. Hankinnan vähäisyys on arvioitava hankintayksikön hankintavolyymien ja hankintojen luonteen pohjalta.

Käyttöomaisuuden hankintaraja on 10 000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat rahoitetaan käyttötuloudesta ja suuremmista muodostetaan investointi. Talousarviossa ja -suunnitelmassa investoinnit esitetään yhtenä tulosalueena, tulosityksikkönä ja kustannuspaikkana. Investointikohteet ovat projekteina kustannuspaikan alla. Hankkeiden budjetointi ja jaksotus suunnitteluvuosille tulee esittää todellisen vaiheistuksen mukaisesti. Hankkeita ei voi pilkkoa keinotekoisesti.

Kaikki investointihankkeet käsitellään: 1) kunnan johtoryhmässä ja 2) johtoryhmäkäsittelyn jälkeen joko kunnanhallituksessa tai toimialalautakunnassa.

Päätös kunnan osallistumisesta hankkeeseen sekä sitoutumisesta hankkeen toteuttamiseen tehdään toimielimessä, jonka ratkaisultaan hanke kuuluu.

Hankintojen rahoitusvaihtoehdot on selvitettävä investointihanketta suunniteltaessa.

Kunnalla on käytössä rahoituslimiitti Kuntarahoitukselta.

6.4. Investoinnit

Investoinnit ovat useiden vuosien ajan käytössä olevia hyödykkeitä kuten rakennukset. **Palvelualueittain esitettävien investointiesitysten tulee sisältää vaikuttavuusarviointi**, investoinnin vastuutaho ja poistoaikataulu.

Alle 10 000 € hankintarajan hankintoja ei kirjata investoinniksi vaan toimintamenoksi (HS 2018 § 61).

Talousarviossa 2025 investoinneista esitetään investointitiedot, vastuut, investoinnin tarkka toteutamisajankaus ja valmistuminen sekä poiston määräytymisperuste. Investoinnit aktivoidaan heti, kun hyödyke otetaan käyttöön.

Investoinnit esitetään talousarviossa investointien pitkä aikavälin suunnitelmana viideltä vuodelta.

Investointimenot eivät ole:

1. Menot, jotka ovat luonteeltaan lyhytvaikutteisia tai rinnastetaan niihin
 - erilaiset pakolliset ympäristövelvoitteiden aiheuttamat menot esim. kaatopaikkojen maisemointi
 - vahinkojen korjaaminen
 - tarpeen mukaan toteutettavat korjaustyöt, jotka ylläpitävät käyttömahdollisuuksia
 - purkamismenot
2. Hyödykkeen käyttöaikaan kohdistuvat menot
 - laitteen tai ohjelmiston käyttöönottokoulutus
 - kuluvat tarvikkeet ja varaosat
3. Investointia edeltävät selvitykset
 - investointivaihtoehtojen, toteutustapojen tai sijoituspaikkojen kartoittaminen
 - kuntokartoitukset, sisäilmatutkimukset jne.
4. Investoinnin toteutusaikana syntyvät muut menot
 - väistötilojen menot, ylimääräiset kuljetusmenot jne.
5. Menot, jotka eivät kelpaa hankintamenoksi
 - yleishallinnon menot (osa ns. yleiskustannuksista), myös vahingonkorvauksen hakemisen menot jos puutteita tai ongelmia aikataulussa
 - rahoitusmenot
6. Erät, jotka ovat luonteeltaan muita liiketapahtumia
 - palautettavat liittymismaksut saamisia
 - hyödykkeen rakentaminen myytäväksi vaihto-omaisuutta
 -

7. Investointia edeltävät selvitykset

- investointivaihtoehtojen, toteutustapojen tai sijoituspaikkojen kartoittaminen
- kuntokartoitukset, sisäilmatutkimukset jne.

8. Investoinnin toteutusaikana syntyvät muut menot

- väistötilojen menot, ylimääräiset kuljetusmenot jne.

9. Menot, jotka eivät kelpaa hankintamenoksi

- yleishallinnon menot (osa ns. yleiskustannuksista), myös vahingonkorvauksen hakemisen menot jos puutteita tai ongelmia aikataulussa
- rahoitusmenot

10. Erät, jotka ovat luonteeltaan muita liiketapahtumia

- palautettavat liittymismaksut saamisia
- hyödykkeen rakentaminen myytäväksi vaihto-omaisuutta

Sen sijaan investointimenoja voivat olla:

- purkamismenot ja puhdistusmenot silloin, kun ne syntyvät maa-alueen hankinnan yhteydessä ja ovat tarpeen maa-alueen käyttökelpoiseksi saattamiseksi
- suunnittelumenot, kun kohde on tiedossa (jos kohde ei toteudu, kirjataan kertaluonteisena poistona tulokseen)
- toisten (julkis) yhteisöjen investointeihin osallistuminen (muu pitkävaikutteinen meno)

Rakennusinvestoinnin yhteydessä ns. ensikertaisena kalustamisena kaikki irtaimet kalustot ja koneet aktivoidaan, vaikka yksittäisten laitteiden arvo olisi alle 10 000 euroa. Myös, jos hyödyke koostuu useasta eri komponentista, joiden yhteenlaskettu hankintameno ylittää 10 000 euroa, se merkitään pysyviin vastaaviin ja kirjataan normaalisti poistoina vaikutusaikanaan kuluiksi.

6.5 Testamentti- ja lahjoitusvarat

Kunnanvaltuusto päätti testamentti- ja lahjoitusvarojen käytön periaatteista 15.11.2022 § 62. Periaatteilla linjataan varojen käyttö.

Testamentti- ja lahjoitusvaroja käytetään 1) budjettirahoitteisena sekä 2) avustuksina kunnan museotoimintaan, opiskelijoiden stipendeihin ja kulttuurillista, sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia edistävään toimintaan. Testamentti- ja lahjoitusvaroja käytetään ensisijaisesti tarkoitukseen, joihin ei ole mahdollista saada taloudellista tukea lakisääteisen palvelujärjestelmän kautta tai kunnan muuna harkinnanvaraisena avustuksena.

Testamentti- ja lahjoitusvaroista voidaan myöntää avustuksia kuntalaisten viihtyvyyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan. Avustuksia voidaan myöntää myös yhteisölle sekä rekisteröimättömille yhdistyksille hankkeisiin ja tilaisuuksiin.

- Testamentti- ja lahjoitusvaroja jaetaan budjettirahoitteisesti kunnan sisäiseen toimintaan sekä avustuksina.
- Talousarvion laadinnan yhteydessä päätetään mistä varoista ja millä rahamäärällä tuetaan/avustetaan.
- Vuosittaiset käyttökohteet ja rahamäärät kuvataan kunnan talousarviokirjassa.

Hyväksytyn käyttökohteen kustannukset eivät saa testamentti- ja lahjoitusvarojen osalta ylittää myönnettyä rahamäärää. Käyttö raportoidaan ja mahdollinen käyttämättä jäänyt osuus palautetaan tasetilille.

Testamentti- ja lahjoitusvaroista myönnettävät varat jaetaan käyttötarkoituksen mukaisesti omilta tasetileiltään. Testamentti- ja lahjoitusvaroja hallinnoidaan ja hoidetaan Hailuodon kunnan hallinnossa.

21.8.2025

21.8.2025
